

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemski ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Ljubljansko učiteljsko izobraževališče.

I.

Leta 1871. so se na temu zavodu kar čudeži godili: poprej do te dobe se je izključivo poučevalo vse samo v nemščini, ali istega leta je pridobil in slovenski domači jezik nenkrat veljavo in pričelo se je tradirati zgodovino občno in avstrijsko in geografijo v slovenskem jeziku. Jesenkova knjiga je služila pripravnikom za učni pripomoček. In ob onem času naroden učitelj L. Gariboldi je pripravnikom tolmačil avstrijsko ustavo v slovenskem jeziku, posebno pa § 19. državnih osnovnih zakonov. Slovenski pripravniki v Ljubljani so tačas prosto dihal, nij se mu trebalo bati, da bi mu bila uže samo beseda „Slovenec“ napravila v „klassenbuch“ črno piko.

Ali tako je bilo na tukajšnjem moškem učiteljski samo kratek čas — Hohenwart je otišel z Dunaja, iz tega pedagoškega zavoda pak je morala iti ven naščina. Nij se hotelo ozirati na to, kolika krivica se godi z uvedanjem nemščine v ta zavod prvič slovenskemu narodu, drugič brezizjemno slovenskim pripravnikom in naposled v obče šolstvu na Kranjskem. Doba od leta 1872. do danes je bila kakor v vseh drugih zadevah pri nas tako tudi na učiteljskem moškem pripravnišči v Ljubljani doba zatiranja Slovenstva in doba brezmejne germanizacije.

Koliko se je uže pisalo o tej zadevi! Koliko smo uže dokazovali vidno škodo, ki se godi, ako se na nič drugega ne oziramo, samo šolstvu na Kranjskem s tem, da je sploh nemško! Ako se je ob Hohenwartovem času na ljubljanskem učiteljskem izobraževališči z do-

brim uspehom rabila slovenščina v nekaterih predmetih, zakaj se je potem s tega jedino pravega pota v stran ukrenilo. Da, prononsirano strankarska bivša vlada ima uže samo v tem oziru mnogo na vesti, kajti pod njo je pri nas šolstvo propalo; in istinost te trditve kaže očitno malo število dobrih in značajnih učiteljev na Kranjskem.

Kakšen nalog pak ima učiteljsko izobraževališče? Beseda sama uže določuje. Pripravnik si mora priučiti potrebnih znanostij za svoj poznejši posel teoretično in kako bode te znanosti pozneje praktično uporabljeval. Te znanosti morajo se pak pripravniku v onem jeziku podajati, v katerem bode kot učitelj odgojeval mladino in občeval z narodom. Njemu se mora vsaditi v srce ljubezen do onega naroda, kojega najdražje bode dobil v odgojo in vcepiti se mu mora ljubezen, iskrena ljubezen do mladine, vsaj prvo in naglavno pravilo, po katerem se je vsakemu učitelju ravnati, se glasi: učitelj pridobiti si mora ljubezen svojih učencev! Ali samo ljubezen, vrača se z ljubeznijo. Pripravniku se mora vdihniti spoštovanje do njegove ožje in širše domovine in spoštovanje do svojega materinega jezika. Pripravnišče naj goji značaje, da se dobi značajno učiteljstvo, uzor mladini in narodu!

Ali se pak je na ljubljanskem učiteljski sledilo po teh normah? Žalibog, ka moramo glasno reči: ne! Učiteljsko izobraževališče je vir in podlaga ljudstvenim šolam; kakršen duh se goji tu, takšen duh se potem razširja po vseh selskih učilnah, in kakršnega duha je učiteljsko osebje na pripravniških, to je faktor, ki malo da ne vse odločuje. Minola vlada nij bila nam Slovencem prijazna, ali ako bi ne

bilo učiteljsko osebje na tukajšnjem pripravniški popolnoma navzeto nemškega duha, šlo bi bilo tudi pod Lasserjevo vlado vse drugačno na tem učnem zavodu, ako bi bilo komu v resnici na srci ležeče razvijanje ljudske šole in omke. Sovražne naredbe izgube z milim izvrševanjem polovico svoje ostrine, in z narodom mora čutiti, z narodom mora živeti oni in njega potrebe in težnje poznati, kdor odgojeva učitelje.

R—i.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 12. septembra.

O ustavovercih in o položaji v Avstriji se piše „A. A. Ztg.“: „Vsi narode v Avstriji imajo enake pravice terjati soudeležnja pri vladnej oblasti. Zato je želja po združenji in zbližanji vseh narodov logično vodila do koalicijskega ministertva in kdor to ministerstvo odbija, ta tudi sporazumljenje mej narodi odbija. Sicer so pa tisti časopisi, ki denes srd in ogenj bljujejo zoper spravo s Čehi, pred desetimi leti z enako strastjo vpili zoper spravo z Ogri. Zgodovina je prekorajčila njih glave, in zgodovina — se rada ponavlja.“

Českim listom se piše, da je Taaffe nehal bližati se ustavoverne stranki in da se le po adresnej debati, ko se bodo razmere in stranke pokazale, bode tri prazna ministerska mesta popolnena. Če se ne naredi srednja stranka, potem bode postal kak Poljak kultus-minister, finančno ministerstvo pa provizorno ostane.

Češke občine in okrajni zastopi pošiljajo grofu Taaffeju čestitke in priznalne izjave. „Pol. Corr.“ priobčuje sledečo: „V imenu okrajnega zastopa naj sprejme vaša ekselencija zagotovilo, da se Sedlecko okrajno zastopstvo z zaupanjem nadeja, da bode zdanje ministerstvo dozdane tlačilne narodne razpore pravično poravnalo in zaželeno spravo mej nami in našimi nemškimi sodeželanin naredilo. Mi upamo in pričakujemo od

Listek.

Vuk Stefanović Karadžić,

kako je „nemški“ pisal.

Učena knjiga, rokóvno, kakor novine, hodeča na svetlo, imenovana „Archiv für slavische Philologie, unter Mitwirkung von A. Leskien und W. Nehring, herausgegeben von V. Jagić“, v 2. zvezka 3. sešitku s 1877. letom od 726. strani dalje ima dvanajst Vukovih dopisov slavnemu nemškemu jezikoslovcu Jakobu Grimmu. Izmej teh dopisov, katere je gospodu V. Jagiću v priobčilo dal profesor Hermann Grimm, Vilhelmov, Jakobovega brata sin, zdaj pred slovenske čitatelje pokladamo samo jedno pismo v zabavo in premislek:

Leipzig den 28. oct. 823.

Hochgeschätzter Herr! Ihren werthesten Brief von 19. d. M. habe ich die Ehre gehabt zu erhalten. Mich freuet es sehr, dass Sie den

Verleger für unsere Grammatik*) gefunden haben; ich habe ihn schon gestern besucht, aber das Manuscript habe ich nicht gesehen, da er mit jemandem anderm beschäftigt war; morgen oder übermorgen werde ich ihn wiederum sehen. Künftige Woche werde ich Ihnen mit fahrender Post einige literarische Notizen wie auch etwas über Partikeln und über serbische dialekten schicken; daweil eile ich auf Ihre einige Fragen und Bemerkungen zu antworten:

1. Über den zweiten accent (') habe ich daweil gar nichts mehr zu sagen, denn er ist immer gleich.

2. Zwischen ora (nux)**) und ora (die

*) Vuk tukaj govori o svojej srbskej slovici, katero je J. Grimm preložil na nemški jezik: „Wuk's Stephanowitsch kleine Serbische Grammatik, verdeutsch und mit einer Vorrede von Jakob Grimm. Leipzig und Berlin, bei G. Reimer 1824, 8°, 104.“

Pisatelj.

**) Namesto „orah, oröh“.

Pisatelj.

rechte Zeit) ist gewiess ein Unterschied so wie auch zwischen „bacati“ (jacere) und „bacati“ (pungere), wie ich schon bemerkt habe. — — — — — *)

5. Wie wohl ich bekenne, dass Sie auch in Betreff des Adjectivs ganz recht haben, dass die erste Hälfte der Seite XLII (des originals) gehört in die Lehre von der Wortbildung: aber ich wünschte sie doch nicht auslassen; und zwar aus folgenden Ursachen: a) In der altslawische Sprache können alle adjectiva diese doppelte Endung haben, z. B.: „Jakovljī“ statt (oder von) „Jakovljevū, so auch „carskū“ von „carskij“ etc. b) Die Böhmen haben diese doppelte Endung bei keinem von adjectiven; sie können nur sagen „svati“ (serbisch „sveti“), — aber „svat“ können sie nicht mehr sagen! c) Ich habe vor Herausgabe dieser Grammatik einem

*) Tukaj sem preskočil nekoliko vrst, govorečih o samem priglasu in o njega znamenjih, katerih slovenske tiskarne niti vseh nómajo.

Pisatelj.

svojih sodeželanskih bratov pravično spravo na podlogi ustave. Mi častimo in priznamo narodni in kulturni napredek Nemcev, in pričakujemo od njih dokazov pravičnosti do nas. Le kdor spoštuje pravo in svobodo drugih, je res svoboden in liberalen, ne pa oni, ki pravico in svobodo le za se terjajo, pa pozablja, da v Avstriji živi; v slogi vseh narodov je Avstrija moč, in le na ta način more Avstrija srečno prihodnost imeti.

Mej óni predlogami, ki jih hoče vlada novemu državnemu zboru predložiti, je tudi osnova postave o kompetenci državnega zbora v administraciji *Bosne* in Hercegovine. Podobno predlogo bode tudi ogerski zbor dobil. Glavni predmet osnove bode ta, da se ti provinciji upravljajo s svojimi dohodki, le če zmanjka, potlej dodá, z dovolje njem obeh zborov, monarhija.

Vnanje države.

Včeraj smo omenili izreka *ruskega* kancelarja Gorčakova souredniku „Soleila“, da njega, Gorčakova, Bsmark le „zarad tega s svojim sovraštvom počastuje“, ker je Gorčakov vedno prijatelj Francozom. — Denes beremo, da pripoveduje „Daily Telegraph“ iz Berlina iz prav gotovega vira, kako je nastal shod ruskega in nemškega cesarja v Aleksandrovo. Ko je namreč ruski car slišal, da je Bismark sešel se v Gasteinu z Andrassyjem, pisal je nemškemu cesarju lastno-ročno pismo, v katerem izreka svoje veliko začudenje, kako je to, da se to novo izkazovanje prijateljstva mej Nemčijo in Avstrijo vrši. Na to je nemški cesar generala Manteuffla poslal v Varšavo, da bi ruskega carja gledé Gasteinskega shoda potolažil. Manteuffel se je imel v tem oziru z Bismarkom dogovoriti. Bismark je pa naravnost odrekel; na to se je cesar Vilhelm sam napotil v Aleksandrovo. Torej Bismark jezo kuha. —

Iz *Carigrada* se javlja 10. sept. V današnji grško-turški konferenci so Turki na zadnjo grško izjavo odgovorili, (da Turčija neče Janine odstopiti.) Po dolgej debati so rekli grški pooblaščenca, da hočejo o tem svojej vladi poročati.

Italijanska vojska zmirom rada manevrira blizu naše meje okolo Vidma. Vsled velike vročine je letos zalegel se tifus mej italijanskimi vojaki. — Nazadnje je še nevarnost, da se ta bolezen čez mejo k nam na Goriško zanese.

Gledé *afganskega* vprašanja poroča telegram iz Londona 11. sept.: „Standard“ pripoveduje vest iz Bombaya, da so uporni Afganci emira Jakub khana umorili. Druga govorica pravi, da se je sam usmrtil. O drugod se o tem nič ne poroča. — „Daily News“ poročajo pa iz Lahore, da brigada Massey hitro maršira proti Kabulu, da se združi z vojsko generala Robertsa. Splošno

marširanje na Kabul se začne najbrž v 14 dnéh. — Še le!

Dopisi.

Iz Kranja 10. septembra. [Izvirni dopis.] (Požarna straža. — Državna zavarovalnica). Kranjski mestni zbor je v svojej seji 5. septembra t. l. pravila za prostovoljno požarno stražo potrdil in vladi na znanje dal. Udeležilo se je pri nabiranju denarja za gasilno orodje prebivalstvo z veseljem, nabralo se je do zdaj čez 1000 goldinarjev in vpisalo se je 70 delavnih udov, večidel narolnjakov v to novo društvo. Želeti je, da naši mladi narodnjaki, kateri so zadnja leta rajši z besedo pri kozarcu ali pa pri plesu „narodno“ mišljenje ljudstvu kazali, kakor pa delavno pri dobrotelnih rečeh se udeležili, da bi se ti obilno pri novem društvu udeležili. Želeti je, da tudi po drugih slovenskih mestih in v večjih krajih požarne straže narodnjaki osnujejo, ker revno ljudstvo kranjsko nij pri visokem davku in velikih deželjskih prikladah obče in vselej v stanju se zoper ogenj zavarovati, — čeravno bi to tudi rado storilo — ker dostikrat malemu posestniku še za sol krajcarjev primanjkuje.

Kar se tiče misli jednega dopisnika v „Slovenskem Narodu“ o občnem prisiljenem zavarovanji proti ognju po državi — denes jaz le omenim, da so davkarje na Kranjskem, katere komaj 10 do 12000 goldinarjev prevedejo, državi pa samo na službenih plačah in stanovanje 3 do 4000 goldinarjev veljajo, to je 30 do 40% dohodkov!!

Privatne zavarovalne družbe plačajo za vse oskrbljevanje opravil, za stanovanje i. t. d. 10 do 15% dohodkov. Dalje vprašam: katero varstvo bi imel posebni zaklad za zavarovanje pri državi?

Iz Središča 7. sept. [Izv. dopis.] 24. avgust bil je dan posebnega veselja za tukajšnje prebivalce. Gospod Alojz Vojsk iz Obrežja pri Središču zapel je prvo sv. mašo. Take svečanosti obhajajo se pri nas zelo sijajno, — jasen dokaz, kako močno priprosti slovenski kmet duhovniški stan čisla. Uže v soboto večer in v nedeljo pred solnčnim svitom naznanjalo je pokanje možnarjev, katero se je proti Ljutomerskim goricam in preko Drave na Hrvatsko razlegalo, kmalu obhajajočo se slavnost.

Okolo 10. ure prišel je g. novomašnik, spremljan od staršev in kakih 30 v belino

oblečenih družic v farovž. Po veličastnem sprevodu iz farovža v prekrasno okinčano farno cerkev in zazivanju sv. Duha, pričela se je prva sv. maša, mej katero pridigoval je g. Albin Švinger, tukajšnji župnik, ki je v jedrnatem govoru sluhajočemu občinstvu živo razložil važnost in razne težave duhovnega stanu. Pri sv. maši pala se je prav mično tej slovesnosti primeren pesen, katero je od tukaj ne daleč bivajoči pesnik B. Flegerič v naglici zložil. Po končanej božjej službi vrnili so se gostje na rojstveni dom g. primicijanta, občino Obrežje, ki je ena največjih, najlepših in gotovo najpremožnejših srenj celega ormuškega okraja. Na zeleni trati sredi sadnih dreves pred hišo očeta primicijanta stal je šator, v katerem se je zbralo čez tristo ljudij. Pri obedu, katerega so domače kuharice tako okusno pripravile, da bi bil v čast marsikatero mestjanke, napijal je ceremoniarj g. Rat, bogoslovec iz Maribora, počenši pri g. primicijantu, raznim gostom, in pri tej priliki občudovali smo kreпки in polnodoneči glas mladega bogoslovca in vrlega narodnjaka. Ko nas je domača kapljica nekoliko razvnela, začele so se uganjati razne burke. Študentje imajo namreč pri nas k primicijam slobodni vstop. Tudi tukaj sešlo se jih je iz Maribora in Varaždina do trideset pod vodstvom po slovenskem Štajerskem znanega Gračana „Himmelreich-a“, po domače Čverka, razne šale zbijati. Anton Himmelreich, rojen 1810. leta na murskem polji blizu Ljutomera, bil je na sto osemdesetih primicijah, kjer je ljudstvu za zabavo razne burke uganjal in šale zbijal. Pred dvadesetimi leti še je njega ljudstvo rado gledalo; on moral biti je povsod, kjer se je hotelo pri takej svečanosti prostemu ljudstvu kake zabave narediti, in on je bil tudi potreben, ker takrat nij se še drugo pelo kakor kaka nemška, mej katerimi bila je zelo navadna: „Ich bin der Fürst von Thorn“, ali sedaj doné mile slovenske pesni iz jasnih slovenskih grl. Mej večerjo prečital je pesnik B. Flegerič g. primicijantu čestitko, katero je kratko pred obedom zložil. Ta pesnik je tukaj znan kot šaljivec, in zbog tega mu gostje niso mirovali, da jim kaj pripoveda. Jako mnogo smeha prouzročil je ta le slučaj: Tukajšnje vasi in kraji imajo vse nekake priimke. Kakor imajo n. pr. na Kranjskem Višnjani „polža“, imajo Obrežjanci „muho“, Šalovčani „drozga“, Frankovčani „žabo“, Središčani „čaplo“, „čerjava“ itd. Naš Flegerič je takoj

serbischen Profesor aus Ungarn öffentlich in Zeitungen der Unterschied zwischen „sveti“ und „svet“ beweisen müssen (denn auch in bisherigen (d. h. bis Dobrowski) altslawischen Grammatiken stehet kein Unterschied in Bedeutung). Aus diesen Ursachen glaube ich das sollte bleiben; übrigens machen Sie wie Sie für Besste finden, denn ich bin auch in diesen ein Füscher gegen Sie. — — — — —*)

Diese unsere Grammatik ist ziemlich zu kurz, aber was Declinationen und Conjugationen betrifft, ich hoffe sie wird vollständiger sein als viele andere slawische Grammatiken.

Meine Reise war sehr glücklich. Der Göthe hat mich einzig gut aufgenommen, wie auch der Herr Hofrath Beneke in Göttingen (und von Ihnen so gut empfohlen wie könnte ich nicht gut aufgenommen werden!). Wegen der Zueignung habe ich recht gut aus-

gerichtet und zweimal mit Gross Firstian*) gesprochen, einmal hat sie mir Wagen von Belweder geschickt und ich bin zu ihr ausgefahren; und zweitemal in der Kirche hat sie mich angeredet. Zweite „knjiga“ der Volkslieder ist ganz fertig, ich erwarte noch nur auf Kupferstich, welcher diese Woche wird auch fertig sein. Von Kopitar habe ich einen Brief in Halle gefunden, aber ich habe noch

*) To je bila ruska vélika knéginja Marija Pavlovna, v Nemce omožena ter zatorej bodoča vélika vojvodinja Vajmarska, katerej je Vuk z ruskim predgovorom posvétel (primeri v tem Vukovem pismu: „wegen der Zueignung habe ich itd.“) drugo knjigo srbskih národnih pesnij, (v tem Vukovem listu imenovano: „zweite „knjiga“ der Volkslieder“), natisneno v Lipsku pri Breitkopfu in Hirtlu 1824. l., 8°, 316. To knéginjo je o njé prirodu iz ruske domovine tudi slavni Schiller pozdravljaj z dramatično pésnijo: „Huldigung der Künste. Ein lyrisches Spiel“, ki je v dvornem Vajmarskem igrallišči bila govorjena v 12. dan novembra meseca 1804. leta.

Pisatelj.

keinen Antwort auf den, den ich ihm von Cassel geschrieben habe; er wird sich über Grammatik sehr freuen, denn auch in dem letzten Briefe (von 27 Sept.) hat er mir über sie geschrieben.

Ich wünsche, dass Sie diesen meinen Brief verstehen (oder wenigstens meine Gedanken errathen), und dass Sie immer gesund und mir immer wie bis jetzt gut bleiben.

Wegen die accenten und altslawische Letter ist keine Sorge.

Ihr unterthänigster Diener
Wuk Steph. Karadschitsch.

Kaj se ti zdi, prečitatavšemu to nemško Vukovo pismo? Z jezikom se časi res borita slavni, vsemu izobraženemu svétu znani samouk; a iz njega slovanske besede se je še zdaj ter vedno se bode učiti, ne samo srbskim pisateljem, ki ga slépi uže davno prezirajo in tudi vsem pišótim Slovanom ter osobito nam Slovencem, ki iz nemščine gle-

*) Tu sem zopet poldrugo vrsto preskočil.

Pisatelj.

ložil šaljivo pesen, kako je muha druge po-
vaséh tukajšnje okolice bivajoče stvari na gosti-
povabila in pogostila. Po tej pesni predstavl-
jal je pesnik s pomočjo dijaka Horvata od
sv. Verbana, kmeta, kar je bilo prav veselo
gledati in poslušati, kako se reva kmet nad
svojim težavnim stanom in nad drugimi od
svojega boljimi stanovi togoti. V tej predstavi
dobil je vsak stan kako vročo in slano pod-
nos. Veselica trajala je pozno v noč.

Drugi dan okolo 9 ure bilo je osemnajst
voz pripravljenih, ki so oddrli z gostovi na
Holm. Holm je prijazen od ljutomerskih gor
odcepljen na plodoviti ravnici vzdigajoč se hrib,
na katerem je cerkev, podružnica ormuške župe,
posvečena sv. Janezu krstitelju.

Od tega zvišenega prijetnega kraja vidi
se na jugu plodovito hrvaško polje, hrvaške
gore z Ivanščico in na izhodu mejmursko va-
lovito gričevje. Proti severu in severu izhodu
razprostirajo se preimenitni ljutomerski vino-
gradi, katerih kapljica slovi po svetu, samo
da se poštena dobi. Tukaj ne morem zamol-
čati, kar sem doživel, vozivši se po južnej že-
leznici v Ljubljano l. 1875. Vrnivši se iz bele
Ljubljane in imajoč sitno mrzlico (trešliko, zi-
mico, kubilno) hotel sem se na Zidanem mostu
z dobrim Ljutomerčanom, katera je bila obilno
v boutelah na zelenej mizi, ukrepiti. Dam si
tedaj z malo bouteljo postreči. Pa kako se za-
žudim, ko storim požirek (enako kisline pil
sem leta 1864 na Jezerjih, ko sem hodil z ro-
marji na božjo pot). V črn frak oblečenemu
točarju pravim, da vina take vrste Ljutomer
ne pozna in da kaj tacaga tamkaj le globa-
njevici prilivajo, ter plačam in otidem. Kdor
vendar hoče poštenega ljutomerčana piti, naj
se potruži tamkaj. Proti zahodu vidijo se
koroško-štajerske mejne gore, od teh proti
jugu mariborsko Pogorje, slovenske gorice, gora
sv. Urše. Grintovec in nižje Boč, Rogačka gora
in nazadnje Haloze. In ta razgled je priva-
bil g. primicijanta, da je tukaj opravljal v nav-
zočnostjo povabljenih gostov drugo daritev sv.
maše. Po dokončanej službi božje posedli so
gostje v senco ter pili sladke ljutomerske kap-
ljice, katero so iz doma soboj pripeljali. Mož-
narji so zopet pokali, godba svirala lepe slo-
venske pesni, da je bilo prav veselo poslušati,
a kljubu temu bili so gostje vendar nekako
otožni, kajti v soboto poprej pobila je toča
holmske gorice, katerih vino daleč slovi in
slovenski kmet nij pri vinske kapljici samo
vesel, temuč on more tudi sočuten biti, in

tako je prav. Prišedši nazaj na dom, obe-
dovali so gostje kakor prvi dan in po obedu
stopil je naš pesnik na klop, ter nekaterim
njemu bolj poznanim gostom v verzih šaljivo
napival.

Domače stvari.

— (Umrli je) po dolgotrajnej hudej bo-
lezni g. Janez Trdina, vrl narodnjak in
jeden odličnejših pevcev ljubljanskega čitalni-
škega pevskega zbora. Pogreb je denes popo-
ludne in bode ranjcemu čitalniški pevski zbor
zapel nagrobnici.

— (Predsednik višje sodnije v
Gradci) dr. vitez Waser je izdal sledečo
naredbo: „Iz več meni doposlanih objavljenj,
kakor tudi iz disciplinarnih preiskav, ki se
uže vršé, sem poizvedel, da tudi sodnijski
uradniki, osobito v okrajih s prebivalstvom
razne narodnosti, se ne ogibajo političkega
strankarskega gibanja, ampak z udeležitvijo
političnih društev, z občenjem z odličnimi
možmi katere stranke in z nepredvidnimi be-
sedami po gostilnah itd. javljajo svoje poli-
tiško mišljenje. Da se ohrani ugled in neod-
visnost sodnijskega stanu, ne more se dovoliti,
da bi sodnijski uradniki kazali pronosirano
politiško mišljenje in s tem majali zaupanje
prebivalstva v nepristransko razsojevanje.“ —
Praška „Politik“ temu pristavlja: „Ker pa
v okrožji gradske nadsodnije noben sod-
nijsk uradnik ne dobi višje službe, ako
nij ustavoverec, in ker se v vseh preži-
dijalnih pisarnah dela nemška politika in vseh
nemških društvih sodnijski uradniki igrajo
prvo violino, za to se mora ta naredba ozirati
samo na Slovence; kakor se vidi, je usta-
voverna doba pod Tasse-Stremayrom še vrlo
v cvetju.“ — Mi bi tudi imeli na to marsikaj
pristaviti in vprašati, zlasti gledé „konstitu-
cionalnega društva“ itd., ali izkustvo nas uči,
da bi taka vprašanja le c. kr. državni pravd-
nik bral.

— (Cesar) je po toči 17. in 23. av-
gusta poškodovanim celjskega, mariborskega
in radgonskega okraja daroval 1600 gold.

— (Duhovenske spremembe.) V
ljubljanskej škofiji: Razpisana sta 20.
septembra dva izpraznena kanonikata ljubljans-
ke stolne cerkve; dalje: Podbrezje, ker je
odotni župnik gospod Mat. Slapnik 20. avg.
umrl, Motnik, Doberniče, Javorje v litijske
dekaniji. — Cerkveno vmeščeni so gg.: Karel
Kljun na Rauberjevo beneficijo; Ign. Vrančič

na duh. Zagradec, Janez Demšar na Ledine.
Duhovnijsko Rovte je dobil g. Jenez Žust; Mo-
kronog g. Anton Zorc; Belo cerkev g. Miha
Šos; Jesenice g. Janez Karet. V lavantins-
ke škofiji: G. Urban Dižrih, nadžupnik
pri sv. Martinu poleg Slov. Gradca, je postal
dekan in ob enem tudi knezo-škof. duh. sve-
tovalca. — Čast knezo-škof. lavantinskega duh.
svetovalca je podeljena tudi g. jubilantu in
župniku v št. Jurju pod Tabrom, Francu Glo-
bočniku. — G. Andrej Podhostnik je postal
provizor v Tinjih, in g. Jožef Mlasko je pre-
stavljen za kaplana na Prihovo. — G. Anton
Zlatenšek ostane — zaradi bolehnosti — I.
kaplan v Trbovljah, in vsled tega tudi gosp.
Jožef Valenčak še II. tamkaj. G. Fr. Zmazek
je postal I. v Starem trgu. — Razpisani sta
fari: Sv. Andreja v Svičnji do 13. oktobra
in sv. Martina na Ponkvi do 16. oktobra t. l.

— (Dvorni svetnik in goriški
državni poslanec g. Winkler) je „No-
vicam“ objavil to-le: „Kar pišejo „Novice“ v
zadnjem listu, da sem namreč tudi jaz pisal,
da pristopim resoluciji, sklenenej na „parthei-
tagu“ v Lincu, nij res.“ — To je znamenje,
da bode g. Winkler hodil z vlado Tassejevo,
a ne z ustavoverci. Njegov odgovor na vabilo
v Linc je bil menda le formalna stvar.

— (Strela udarila) je pretečeni vto-
rek ob 4. uri popoldne v hišo Ocvirkovo po
domače Zagodetovo na Ostrožnem, v celjskej
fari. Poslopje je popolnoma zgorelo.

— (V Velenji) se je gasilno društvo
osnovalo. Vodstvo njegovo je sledeče: Gg.
France Skubic predsednik, Josip Rak pod-
predsednik, Stropnik, France Meža, Ivan Švarc
odborniki.

— (Ubéžen lopov.) Kaznjena Franca
Gunzaja, ki je 17. oktobra 1878 iz ječe v Ro-
gatici ušel, dolžé dvojnega ropu in jednega
umorstva. Celjska sodnija izplača 50 gold.,
kdor ga prime. Gunzaj je 40 let star, srednje
velikosti, močan, imá rujavé lase, sive oči,
črnkaste brke in govori le slovenski.

— (Požar.) Od sv. Trojice, piše „Dan.“
župnik Grčar: 4 t. m. nas je dopoldne pre-
strašil ogenj, ki je v kratkem pokončal kozo-
lec, žitno shrambo, hleve, 6 prašičev, vozove,
mrvo, slamo in ves drugi letošnji pridelek po-
sestniku Plantariču; zraven je pogorela hiša
in poslopje sosedovo. Škoda se ceni do 3000
gld., ki je tolikanj večji ker nij nobeden zava-
rovan; za to so tudi toliko večje pomoči potre-
bni, za katero naj so dobrim srcem goreče pripo-

damo kakor miš iz moke. Bil je samonk, in ti
morebiti oholo vihaš nos, kadar mimo greš; a
vrhu vsega tega je on bil mnogo več nego si ti:
dopisoval si je z glasovitimi učenjaki, in čislal
ga je sam Góthe, prvi nemški pésnik, ter
dostop je imel tudi k nemškim knežjim
dvorom, kakor smo baš videli. Da-si mu je
pomogel malo ne vse naš veliki rojak Jarnej
Kopitar, brez katerega bi Vuk res nikdar
ne bil to, kar je, treba vendar premisliti, da
po zemlji nahajamo zasípe raztrošenega ka-
menja, ki se nikoli ne da izbrusiti v svetle
žarke, a da je proti sebi zelo malo taci
dragih kamenov, kateri se izbrušeni potem
lesketajo iz zlatih prstenov. Takó bi Kopitar
in z njim vred vsi moderci malo katerega ta-
cega človeka bili mogli izbrusiti v Vuka. Za-
torej kaj to dé, če je ta bistrodušni mož tu
ter tam res nekoliko švépato nemški pisal?
Slovanstvo je bilo njega krepost, in zatega-
delj mu nij bilo treba klobuka sramežljivo na

oči pomikati, kadar se je zadel ob nemščino,
ker nij bil Nemec, nego Slovan, in dobro se
je čutil, da je Slovan.

Tukaj se mi nehoté ponujajo dve, tri
opomnje. Sam ne vem, v kakšen plašek bi
jih ogrnil, ker osobito v novejši dobi, od
kar namreč slovenski vse piše, malo ne tudi
uže dojénci v zibeli, nij lahko govoriti o slo-
venskem pisanji, ako nebeš kletve in kriča z
desne in leve strani. Da-si ti glasovi res nijso
teževiti, vendar so zelo mnogočislni ter pre-
leteči, in pri nas glasove štejemo, a ne teh-
tamo. Hoče se mi namreč povedati, da imamo
obilno taci svojih pisateljev (če morebiti vsi
zdanji brez malega nijso taki), da slovanski
mного bolj švépato pišó, nego li je Vuk
nemški pisal. Kaj sem rekel slovanski? Tudi
sama slovenščina, da i samo kranjsko-sloven-
sko narečje, katero jim je uže izkopnelo v
strizo spakudrane ljubljansčine z malim pri-
mésom gorenjske primojduševine, vrešči iz

njih peresa obilo neprijetneje, cvili mnogo
okorneje, nego li Vukova nemška beseda. A
vendar ti naši pisatelji uže stojé in stali bodo
— konči nekoliko let — v slovstvenej zgodo-
vini mej periščem slovenskih klasikov. Doča-
kali smo časa, v katerem nam običajno brez
trohe slovenske fraseologije, brez nobedne
slovenske slovnice in skladne prelagajo nem-
ščino od besede do besede, kakor žaba po
lestvici pleza od klina do klina. Zato se čisto
nameri, da je treba slovenski stavek zopet
pobrati in ga nazaj posaditi v nemški jezik,
predno ga je móči razumeti. A naši prosti
čitatelji to gnjusobo pobirajo, kakor Izraelci
nekdaj mano, ter se tudi v pogovoru z njo
ponašajo, meneče, da je to prava pravcata
klasična slovenščina. Takó svojo domačo be-
sedo in jedro slovenskega naroda najhuje
tujéjo baš tisti naši rojaci, kateri se razustno
proglásajo za junaške boritelje proti ponem-
čevanju.

Vitobrater.

Levstik

ročni. — Pomagat so prišli zunaj domačih Mokronovžani z brizgalnico. Za pomoč pri pogorišču, o katerem je bila v nevarnosti farna cerkev, farovsko poslopje in vas, si v dolžnost štejem v imenu faranov izrekati očitno zahvalo vsem gg. Mokronovžanom, ki so pomogli ali prišli z brizgalnico, in g. Pencatu, ki je pripeljal voz in sod za vodo.

— (Umor.) Od sv. Janža pri Velenji se piše: Nit človeškega življenja je zelo slaba; lahko se pretrga vsak trenotek; ali kje in kako, tega ne vé nikdo. To nam spričuje tudi v naših krajih nenavaden dogodek, o katerem smo izvedeli na angeljsko nedeljo. Ko so ljudje šli jutraj od službe božje, našli so nepoznanega mrljca. Na potu od cerkve proti Mostnarju v okolici Črnujave vodi steza skozi gozd, Loka imenovan. Neki neprijeten duh je pri ljudeh vzbudil pozornost, ter so začeli iskati po vzroku. Nekoliko sežnje od pota za grmom zasledijo uže jako razgnjito možko truplo. Kakor je spoznala preiskovalna komisija, je nesrečnik ležal uže blizu dva meseca na nepovoljni postelji. Ker je bil s praprotjem pokrit, je to znamenje, da se nij sam usmrtil. Dušo je izdihnil bržčas na potu, ker se dozdeva, da je bil na svoje ležišče pri vlečen. Bilo mu je okolo 35 let. Lubanja je cela, lasje rujavi in malo kodrasti, lice raz-

palo. Prsa vidijo se zbita. Roka je (menda vsled brambe) prelomljena. Trup je precej strobren. Mrljč imel je oblečeno belo srajco, zakapčeno s kostnimi gumbi, na katerih je podoba bršljanovega lista. Prsnik je bel, hlače temnorjave, čiznice lepe. Suknje, klobuka, denarja, papirjev, sploh nij ničesar, po čemer bi mogli zvedeti, kdo da je. Po oblačila se deč moral je biti srednjega stanu; morda je potoval pak prišel v družbo nevarnih sopotnikov, ki so mu življenje prikrajšali spoznavši njegove ugodne okoliščine. Dne 1. sept. izročen je materi zemlji pri sv. Janžu.

Razne vesti.

* (Ko bi se bilo to pri nas na Slovenskem prigodilo!) Ljubljanski dopisniki Kravsi, Deschmani in taki bi bili cel mesec vso našo deželo, naš narod in nas vse Slovence obirali in blatili v „Laib. Tagbl.“ in v „Pressah“, ko bi se bilo pri nas prigodilo, kar se je te dni mej avstrijskimi Nemci. Dne 10. t. m. se je namreč cesarjevič Rudolf pripeljal iz Prage nazaj na Dunaj. Dve uri pozneje je policija v Döblingu izvedela, da je nekdo zalučil kamen na zadnji vagon, ko se je vlak odpeljal od postaje Kahlenbergersdorf. Kamen je razdrobil šipe onega vagona, v katerem sta se peljala dva inženirja. Mej tem vagonom in onim, v katerem se je peljal cesarjevič, je bilo še 15 drugih vagonov, a govorica se je takoj raznesla, da je oni kamen

veljal cesarjeviču. Ali zdaj uže pripovedujejo, da se je samo igral neki deček, katerega so uže dobili, in je kamen po svoji neprevidnosti vrgel v vagon. Kakor rečeno, dobro, da deček nij Slovenec.

Umrli v Ljubljani.

8. septembra: Danijel Konšek, poštni praktikant 23 let, na Marije Terezije cesti št. 8, za jetiko. — Jožef Mihelič, uradni sluga, 30 l., v dež. bolnici za jetiko.

9. septembra: Alojzij Plevnik, delavca sin, 5 t. v dež. bol. za katarom v črevesu.

10. septembra: Miha Plahutnik, odgonski sprevodnik, 41 l., na Karlovske cesti št. 15, za jetiko.

Tujci.

11. septembra:

Pri Slovci: Perne iz Tržiča. — Manega iz Dunaja. — Elze iz Trsta. — Lipold iz Idrije. — Lang iz Dunaja.

Pri Maščici: Mittler iz Dunaja. — Müller iz Pešte.

Pri avstrijskem cesarji: Grebene iz Krškega — Gostiša iz Trebnja.

Dunajska borza 12. septembra.

(Izvirno telegrafsko poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	66	gld.	85	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	68	"	20	"
Zlata renta	80	"	05	"
1860 drž. posojilo	123	"	20	"
Akcije narodne banke	518	"	—	"
Kreditne akcije	256	"	25	"
London	117	"	80	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	34	"
C. kr. cekini	5	"	59	"
Državne marke	57	"	80	"

Deželno gledišče v Ljubljani.

Denes soboto dne 13. septembra:

Samo jedna predstava!

Physikalični chromo-tableaux

s hydro-oxygen gasovo in apneno razsvitljava.

Kazala se bodo Julijus Verne-jeva preiskavanska potovanja pod morjem po njegovih vrlo zanimivih delih; poleg tudi slike iz vseh delov sveta združene z najumetnejšo igro s črtami.

Vse natančneje na plakatih in programih pri kasi; dneva kasa je odprta od 10.—12. ure dopoldne in od 2.—4. ure popoldne. (423)

Roditelji! Oskrbniki!

Pri meni podpisanim dobite vsake velikosti in mére

obleke za dijake.

Tudi raznotere

obleke za otroke

prodajem jako v ceno.

M. Neumann,

(414—5)

v Ljubljani, v Lukman-ovej hiši.

Slovenske knjige.

Pri uredništvu „Slovenskega Naroda“ se dobé in na pismo željo tudi proti poštnemu povzetju pošiljajo naročevalcem sledeče slovenske knjige:

1. „Doktor Zober“, originalen slovenski roman od J. Jurčiča. Cena 60 kr.
2. „Kalifornske povesti“ od Bret Harte-a. Cena 50 kr.
3. „Tugomer“, tragedija v 5. dejanjih Spisal J. Jurčič. Cena 60 kr.
4. „Na žerinjah“, izviren roman. Spisal Janko Krsnik. Cena 60 kr.
5. „Župnik Wakefieldski“. Spisal Oliver Goldsmith. Iz angleščine poslovenil Janez Jesenko. Cena 1 gld.
6. „Mej dvema stoloma“, izviren roman. Spisal J. Jurčič. Cena 50 kr.
7. „Cvet in Sad“, izviren roman. Spisal J. Jurčič. Cena 80 kr.

V Črnomlju se daje
V najem hiša,
(421—2)

V kateri je bila vedno najljubša kremljara. Pogojni ugodni. Vzemite se pa tudi kuharica ob jednem natakarica na račun (verrechnet) Kelnarja, v službo, katerega pa ima biti postrežnik znatno in ne čez 40 let stara. Natančneje se izve pri A. P. poste restante v Črnomlju do 1. oktobra t. l.

Temeljita pomoč
vsem, ki so v želodeci ali trebuhu bolni.

Ohranjenje zdravja

naslanja se večjim delom na čiščenje in snajenje sokrovico in krvi in na pospeševanje dobrega prebavljenja. Najboljše za to sredstvo je

dr. Roza

življenski balzam.

Življenski balzam dr. Rozov odgovarja popolnem vsem tem zahtevam; isti oživi vse prebavljeno, nareja zdravo in čisto kri, in truplo dobi svojo prejšnjo moč in zdravje zopet. Odpravlja vse težko prebavljeno, osobito gnjus do jedi, kislo riganje, napetost, bljevanje, krč v želodci, zaslinjenost, zlato žilo, preobteženje želodca z jedili itd., je gotovo in dokazano domače sredstvo, ki se je v kratkem zaradi svojega izvrstnega uplivanja obče razširilo.

1 velika sklenica 1 gld., pol sklenice 50 kr.

Na stotine pisem v priznanje je na razgled pripravljenih. Razpošilja se na frankirane dopise na vse kraje proti poštnemu povzetju svote.

Veselošpotovalni g. Fragner!

Prosim vas udano, pošljite mi za priloženih 18 mark zopet „dr. Rozov življenski balzam“. Ta balzam je prav posebno sredstvo zoper gnjus do jedi, shujšanje, in ako se ne more spati. Ljudje, nad kojimi so uže obupali zdravniki, postali so po tem „življenskom balzamu“ zdravi in krepki. Prosim za takojšnje priposlanje.

V štovanju vam udani H. Stolzenberg.
Loos-Heinersdorf poleg Müncheberga 14. avg. 1875.

Svarjenje!

Da se izogne nejubim napakam, zato prosim vse p. n. gg. naročnike, naj povsodi izrečno dr. Rozov življenski balzam iz lekarne B. Fragner-ja v Pragi zahtevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so zahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno dr. Rozovega življenskega balzama.

Pravi

dr. Rozov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izdelovalca B. Fragner-ja, lekarna „k črnemu orlu“ v Pragi, Eeke der Spornergasse Nr. 205—3.

V Ljubljani: G. Piccoli, lekarna; Jos. Svoboda, lekarna. V Novem mestu: Dom. Rizzoli, lekarna. V Kameniku: Jos. Močnik, lekarna.

Vse lekarne in večje trgovine z materialnim blagom v Avstro-Ogerskeji imajo zalogo tega življenskega balzama. Isto tam:

Pragska občna domača maz,

gotovo in izkušeno sredstvo za ozdravljenje vsacega prisada, rane in otekline, a 25 in 35 kr. av. v.

Balzam za uho.

Skušeno in po mnogih poskusih kot najzanesljivejše sredstvo znano, odstrani naglušnost, in po njem se dobi tudi popolno uže zgubljen sluh. 1 sklenica 1 gld. a. v. (270—7)